

Wandelen in vertrouwen

Preek over Micha 4:1-5 en Johannes 20:19-23

Paaskerk Baarn, 27 april 2014

Ds. C. Kruijswijk Jansen

Gerard Reve schreef een aangrijpend gedicht waarvan u de laatste regel ongetwijfeld kent: "Dat Koninkrijk van U, weet U wel, wordt dat nog wat?" Ik zal het lezen:

Graf te Blauwhuis

voor buurvrouw H. te G.

Hij rende weg, maar ontkwam niet,
en werd getroffen, en stierf, achttien jaar oud.
Een strijdbaar opschrift roept van alles,
maar uit een bruin geëmailleerd portret
kijkt een bedrukt en stil gezicht.
Een kind nog. Dag lieve jongen.

Gij, die koning zijt, dit en dat, wat niet al,
ja ja, kom er eens om,

Gij weet waarom het is, ik niet.
Dat Koninkrijk van U, weet U wel, wordt dat nog wat?

Gerard Reve (1923-2006)

Uit: Nader tot u

Een jongen die wegrende, maar niet ontkwam, achttien jaar, een kind nog. In een bruin geëmailleerd portret een bedrukt en stil gezicht. Dag lieve jongen.
Zou het een soldaat zijn geweest? Of heeft hij op een nacht iets op straat gezien waar hij verontwaardigd over raakte, en is hij toen in elkaar geslagen tot hij dood bleef liggen? Zinloos geweld? Ik heb het niet kunnen achterhalen, wel dat Blauwhuis in zuid-west Friesland ligt.

Het klinkt als een aanklacht: "Dat Koninkrijk van U, wordt dat nog wat?" Is dat een aanklacht tegen God? Wat doet God?! Waar is Hij?! Of is het een aanklacht tegen mensen? Wat doen mensen elkaar toch aan?! Reve schrijft: "Gij weet waarom het is, ik niet". Zouden wij dat vandaag ook zo zeggen? Ik wil dat niet denken, en kan dat niet geloven dat God de hand heeft in zo'n jonge dood. Ik zou het in ieder geval niet aan God verwijten.

In een Ontmoetingskring spraken we over het Koninkrijk van God, over Toekomstverwachting. Als je het Onze Vader bidt, zeg je "Uw Koninkrijk kome": waar denk je dan aan? Geen oorlog, geen (zinloos) geweld. En dat er genoeg brood en liefde en recht is, genoeg voor iedereen.
Komt dat koninkrijk van God, of moeten wij dat koninkrijk naderbij brengen?
"Kunnen wij dat?", vroeg iemand, "dat kunnen wij toch niet". Een ander zei: "Ik werk er wél aan, maar ik denk dat ik het niet meer mee zal maken".

De komst van het Koninkrijk spoort met een diep verlangen naar vrede, met de bijbelse belofte dat eens het Koninkrijk zal komen. Het klinkt als het onmogelijke dat eens mogelijk zal worden. "Zal ik er dan deel van uitmaken? Zal ik daarbij horen?" In de wereld van de rabbijnen is het koninkrijk niet van elders of straks, maar van hier en nu. Zij zeggen dat de Messias komt op het moment dat ieder mens zich houdt aan de wet van God. Als ieder mens de Thora doet, is de aarde Koninkrijk. Je moet er dus zelf heel veel aan doen.

Jezus is in die wereld opgegroeid. In gelijkenissen vertelt hij over het Koninkrijk dat onder onze handen ontstaat. Het Koninkrijk is als een mens die op reis gaat en z'n bezit achterlaat om het te beheren. Bij terugkomst zal hij inspecteren wat ermee gebeurd is. Het beheren, het omgaan met de spullen van de heer: dát is het koninkrijk, dáár wordt het Koninkrijk zichtbaar. Zo is het Koninkrijk ook als een mosterdzaadje dat opgroeit als een boom waarin de vogels kunnen nestelen. Het Koninkrijk is niet Zozeer die boom, maar de groei ernaartoe. Het Koninkrijk is de groeiende, vruchtbare beweging

om leven mogelijk te maken. Zo kun je ook zeggen dat het Koninkrijk zichtbaar wordt als de zoon die wij verloren wanen terugkeert en door zijn vader met ontferming wordt ontvangen, net zoals die andere, oppassende, jongen, die het zo moeilijk verkroppen kan dat zijn broer weer ontvangen wordt, met ontferming wordt bejegend: daar waar ontferming heerst, is het Koninkrijk tastbaar aanwezig. Mozes heeft dat onder woorden gebracht op het laatste van zijn leven, dat de belofte niet ver weg is in de hemel of aan de overkant van de zee. Nee, "het is in uw mond en in uw hart. U kunt kiezen: het leven of de dood. Kies dan het leven!"

Je moet kiezen voor het Koninkrijk. Maar wat betekent kiezen als je in je huwelijk merkt dat je van elkaar vervreemd raakt? Wat betekent kiezen voor het Koninkrijk als je in Oekraïne woont, of onder het geweld in Syrië gebukt gaat. Of als je gezondheid een flinke knauw krijgt?

Het zijn in zulke situaties altijd de visioenen en dromen die ons op de been houden. Als een enorme sprinkhanenplaag het land heeft kaalgevreten, uit de profeet Joël zich hoopvol: "Jullie zonen en dochters zullen profeteren, jongeren zullen visioenen zien en oude mensen droomgezichten". Petrus citeert deze woorden op de middag van Pinksteren, om aan te geven dat er iets nieuws staat te gebeuren, iets van hoop.

Zo legt ook Micha zijn visioen voor (en vergelijkbaar Jesaja), dat het Koninkrijk zal komen.

Maar het komt niet zomaar, je moet er wel iets voor doen. Dan moet je wel je zwaard omsmeden tot ploegschaar, en je speer vermaken tot snoeimes. Dán zal het gebeuren dat niemand meer weet wat oorlog is, dán zal ieder onder zijn eigen wijnrank en vijgenboom rust vinden.

Je moet er wel iets voor doen. Je moet je naar de berg van de Heer begeven, naar Sion, en je daar laten onderrichten, lezen, praten, leren en je zo de weg laten wijzen. Dán zul je de paden van de Heer gaan bewandelen.

Je zult er wel wat voor moeten doen om samen met alle andere volkeren op te trekken naar Sion. Dán krijgt het visioen de vervulling van een wereld waar iedereen in vrede kan leven.

Dat wil dus zeggen dat waar mensen bij elkaar komen en samen lezen, en leren en erover praten, er iets gaat gebeuren. Als je deelt wat je dan bezighoudt, wordt de inspiratie van Gods liefde en trouw tastbaar, dan ga je God zien. Als je je diepste verlangens met elkaar durft delen, zul je merken dat je het leven weer aandurft, kom je tot leven en ga je bouwen aan het Koninkrijk van God.

Het visioen van Micha eindigt bijzonder: "Laat andere volken hun eigen goden volgen – wij vertrouwen op de naam van de HEER, onze God". Wat anderen er ook van vinden, wij vertrouwen op de naam van de Heer. In de grondtekst staat het nog mooier: Wij 'wandelen' in de naam van de Heer. Zoals Adam wandelde met God, en Henoch. "Wandelen in vertrouwen", daar gaat het om.

Nu kun je tegenwerpen dat al die visioenen beginnen met "In 't laatste der dagen", "Eens". Dat betekent toch: straks, in de toekomst, ergens ver weg?! Nee, dat betekent het niet. 'In 't laatste der dagen' is geen tijdsaanduiding, maar een kwaliteitsaanduiding. Wat vandaag gebeurt lijkt van geen kant op wat het wezen moet, we moeten er aan werken om vandaag te laten lijken op het Koninkrijk. Zo vertelt de evangelist Johannes over de krachten die vrijkomen als mensen samenkomen om te lezen, te zingen, te bidden, om samen te leren en te praten. Er is angst voor de boze buitenwereld, de angst wat er van mij, van ons worden zal. Maar er heerst ongetwijfeld ook de verwachting wat er van mij, van ons worden zal. Als pratend en lerend staat Jezus in hun midden en zegt tot hen "Vrede voor jou". Voor jóu, jij bent van waarde, ik zend je, ik heb je nodig! Jij hebt de kracht om te vergeven, om het leven te bevorderen. Maak daar gebruik van, want als je die kracht niet gebruikt, dan gebeurt er niets, dan loopt het leven weg! De Heilige Geest inspireert de mensen. Jezus blaast zijn Geest over hen, staat er. Blaast hen de levensadem in, zoals in Adam, zoals in het uitgebluste volk Israël in ballingschap waar de profeet Ezechiël een visioen van heeft.

Dát gebeurt als mensen samenkomen en stil worden en de Schriften lezen en dat met elkaar delen.

Soms gebeurt dat in een kerkdienst, of in de Thomaskring of Ontmoetingskring, of in een Mindfulnessgroep, op al die plekken waar gedeeld wordt. Soms gebeurt het in een pastoraal gesprek, dat iemand weer een opening ziet en het leven weer aandurft.

De week voor Palmzondag was ik in Taizé, een week op mezelf aangewezen, zo ongeveer de enige Nederlander. Ik ging daar vol onrust, wat wankelmoedig naar toe, en gaf me over aan de stilte, de gebedsdiensten, de meditatie, de bijbeluitleg van een broeder, het onderlinge gesprek. En kwam tot rust. Na een paar dagen had ik het gevoel dat ik weer een heel mens was. Geheeld. De Geest van God die vaardig over je wordt. Je hoeft daarvoor niet naar Taizé. Texel kan ook. Ik hoorde afgelopen

week van iemand een vergelijkbare ervaring, om in een crisis van leven de rust en de stilte te zoeken op Texel, te mediteren, tot jezelf en tot God te komen, en dan te voelen dat je weer heel wordt. Wat Johannes ons hier vertelt is niet iets van lang geleden. Het vindt plaats daar waar je je openstelt, dat je gaat 'wandelen in vertrouwen'.

Ik wil eindigen met een bijzonder boek van Huub Oosterhuis, met de titel "Waar onze doden zijn". Negenenveertig namen worden erin genoemd, waar Oosterhuis een toespraak voor heeft gemaakt bij het afscheid, of een naschrift heeft geschreven. Over mensen die 'het onmogelijke' wensen vast te houden en vorm te geven, het geloof in een wereld waar genoeg brood en recht en liefde is, voldoende voor iedereen.

Ook Marnix komt erin voor, een kindje dat maar zeven maanden oud is geworden. Alleereerst zegt Oosterhuis: "Ik wil niet geloven, kan niet denken dat God de hand heeft in dit veel te jonge sterven". Zo is God niet. God is veeleer een kracht in mensen om te doen wat goed is. God is een woord voor wat mensen verbindt. God is liefde, groter dan wijzelf zijn.

Wij hebben een Bijbel vol verhalen over deze God, waarin steeds weer klinkt: doe recht aan de arme, berooide, vernederde, aan vreemdeling, redt hen die geen verweer hebben."

Oosterhuis bemoedigt de ouders: "Met deze God wilden jullie Marnix doen opgroeien. Heftig hoop ik dat jullie volharden in het leven waarin je Marnix had willen meenemen en grootbrengen: Jullie visioen van een andere wereld dan deze harde, waarin het recht van de sterkste regeert."

Dat Koninkrijk, komt er nog wat van, vroeg Gerard Reve. Ja, het komt. Maar het komt niet vanzelf. Daar moet je aan werken, daar moet je in wandelen, vol vertrouwen. Wandelen in vertrouwen. Het komt wel.

Amen.